

- Uvodna riječ -----1
- Transparency International -----1
- CDT -----2
- INPO -----3
- MOST -----4
- Centar za razvoj Srbije -----5
- Prenosimo -----6

Novac i politika

Regionalno zakonodavstvo, praksa i iskustvo

Bilten br. 6

Poštovani/e,

Pred Vama je šesto izdanje biltena koji Centar za demokratsku tranziciju (CDT) priprema u saradnji sa partnerskim organizacijama iz regiona: Transparency International Bosna i Hercegovina, Inicijativa za progres – Kosovo, Udruženje građana MOST –Makedonija i Centar za razvoj Srbije. Objavljivanje biltena omogućio je Balkanski fond za demokratiju (BTD) koji je obezbijedio finansijsku podršku za realizaciju projekta „Novac i politika na Zapadnom Balkanu“.

U ovom broju čitajte o izvještaju Evropske komisije o borbi protiv korupcije u Srbiji, o finansiranju izbornih kampanja na Kosovu, izmjenama Izbornog zakonika u Makedoniji, i reakciji institucija u Crnoj Gori na nepravilnosti u finansijskom poslovanju političkih partija. U biltenu možete naći i informacije o broju pokrenutih postupaka i izrečenih sankcija protiv političkih partija u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj.

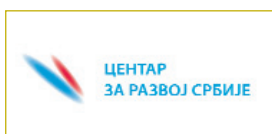
Pozivamo Vas da i dalje pratite naš rad i nastojanja da unaprijedimo sistem finansiranja političkih partija na regionalnom nivou.

*Do sljedećeg broja.
Dragan Koprivica,
Izvršni direktor CDT-a*

Bosna i Hercegovina: Premalo i prekasno

U prethodnom periodu, Centralna izborna komisija donijela je odluku o pokretanju postupka protiv 33 političke partije zbog kršenja Zakona o finansiranju političkih stranaka BiH u 2011. Prema nalazima Službe za reviziju finansiranja stranaka, partije su u 2011. kršile gotovo sve odredbe Zakona o finansiranju političkih partija, počevši od neprijavlivanja donacija, primanja zabranjenih priloga, skrivanja prihoda, manjkavosti u finansijskim izvještajima, itd.

Nažalost, zloupotrebe koje su se dogodile 2011. godine, tek nakon više od dvije godine dolaze na razmatranje. Služba za reviziju CIK BiH nema dovoljno resursa da bi mogla brzo i efikasno uočavati prekršaje stranaka, a CIK BiH nema propisan rok u okviru kojeg nakon pokretanja postupka mora donijeti odluku. Zbog svega toga, stankama se već godinama omogućava da „ubiru plodove“ nepoštivanja Zakona, a sankcije koje im po Zakonu mogu biti izrečene su toliko niske (od 500 do 5000 KM ili iznos tri puta veći od iznosa primljenih sredstava) da stranke, i ako budu nekad sankcionisane, tu sankciju neće ni osjetiti.

Pratite nas i na:

www.moneyandpolitics.me

www.facebook.com/moneyandpolitics

Navođenje i korišćenje informacija iz ovog biltena dozvoljeno je uz obavezno navođenje izvora i vlasnika autorskog prava

Novac i politika

Regionalno zakonodavstvo, praksa i iskustvo

Bosna i Hercegovina: Spinovanje budžeta ili budžet za spinovanje

O pšti izbori u BiH su tek u oktobru 2014. godine, a kampanja je već počela. Godinu dana prije izbora, u javnosti su se pojavile informacije da će Zlatko Lagumdžija, predsjednik Socijaldemokratske partije (SDP) i ministar vanjskih poslova BiH, za kampanju angažovati Alastaira Campbella, slavnog spin doktora i nekadašnjeg savjetnika Tony-ja Blaira. Još uvijek nije jasno da li će Campbell biti angažovan za stranačku kampanju, ili kao lični savjetnik gospodina Lagumdžije, koji je ovu informaciju bio primoran potvrditi tek nakon što je „procurila“ u medije. Na sve to, svakom građaninu je jasno da honorari gospodina Campbella dosežu iznose o kojima građani BiH mogu samo sanjati, te ovo pitanje dobija

još veću važnost – da li će stranka isplatiti ovaj honorar sa svojih računa (i da li će ga i u kojem iznosu prijaviti), te ukoliko Campbell bude savjetnik Zlatka Lagumdžije, da li će honorar biti isplaćen u svrhu savjetovanja kandidata na izborima ili savjetovanja ministra inostranih poslova, u kojem slučaju će onda honorar dati poreski obveznici. U svakom od ovih slučajeva, građani imaju pravo znati sve pojedinosti ovog angažmana, jer se i stranke i kandidati svakako većinski finansiraju iz budžeta. Poznajući dosadašnju praksu stranaka, ovi detalji će ipak ostati tajna, a s obzirom na to da CIK BiH nema nadležnost nad revizijom troškova, sve će ostati „po zakonu“ i bez posljedica.

Crna Gora: Kad partije griješe, institucije ćute

I ako je Državna revizorska institucija (DRI) kontrolom utvrdila da većina partija ne poštuje zakone, kao i da finansijski izvještaj nekih stranaka „sadrže materijalno značajne greške“, institucije nijesu reagovala niti su procesuirale ovakva kršenja.

Njihova reakcija izostala je u slučaju Bošnjačke stranke (BS) koja je dobila negativno mišljenje „na usklađenost poslovanja sa važećim propisima“ jer je utvrđeno da opštinski odbori u Plavu, Beranama, Pljevljima i Bijelom Polju nijesu pravdali potrošenih skoro 19.500 EUR. BS je, kako se navodi u izvještaju, preko 37.000 EUR pravdala nepotpunom i neodgovarajućom dokumentacijom, a nadoknade od 14.800 EUR je isplaćivala bez obračuna i isplate poreskih obaveza.

Reakcije nije bilo ni u slučaju Pokreta za promjene (PzP) i Hrvatske građanske inicijative (HGI), kod kojih je DRI utvrdila da „ne postoje materijalno značajne greške ili odstupanja, ali postoje nepravilnosti i propusti“. U izvještaju se navodi da PzP nije platio porez za isplaćene autorske honorare i ugovore o zakupu u iznosu od preko 21.000EUR, dok je HGI izbjegala poreske obaveze u iznos od preko 13.000EUR.

Revizija DRI je pokazala i da je PzP isplaćivala naknade po osnovu autorskih honorara i ugovora o djelu u iznosu od 151.000 EUR gotovinski iz blagajne. Priznanice koje su za to priložili ne sadrže broj ugovora na osnovu kojeg je vršena isplata, datum preuzimanja gotovine, kao ni lične podatke lica koje je preuzelo gotovinu. Slično je radila i HGI koja je iz blagajne gotovinski isplaćivala troškove od skoro 55.000EUR ili 60 % ukupnih troškova partije, a onda ih pravdala putnim nalogima i odlukama partijskih organa. Kontrola je pokazala i da je Nova srpska demokratija dio troškova (oko 11.000EUR) i dio prihoda (oko 8.000EUR) iz izborne kampanje u poslovnim knjigama prikazala kao prihode i troškove iz redovnog poslovanja, ali i da je gotovinski iz blagajne Glavnog odbora isplatila oko 151.000EUR, iz blagajne opštinskih odbora 141.000EUR, a iz blagajne grupe građana Milan Knežević preko 7.000EUR.

DRI je utvrdio i da je Socijalistička narodna partija (SNP) u 2012. godini dio gotovinski isplaćenih troškova iz blagajne opštinskih odbora (oko 17.000EUR) pravdala neadekvatnom dokumentacijom.

Transparency International Bosnia and Herzegovina

Adresa: Gajeva 2, 78000 Banja Luka

Tel: +387 51 216 928,

+387 51 224 520, +387 51 224 521

Tel/fax: +387 51 216-369

E-mail: info@ti-bih.org, Website: www.ti-bih.org

Centar za demokratsku tranziciju

Adresa: VII omladinske bb,

81 000 Podgorica, Montenegro

Tel: +382 20 207 070; +382 20 207 071

Fax: +382 20 207 072

E-mail: cdtmn@t-com.me

Website: www.cdtmn.org

Novac i politika

Regionalno zakonodavstvo, praksa i iskustvo

Iako ovi nalazi ukazuju na niz nepravilnosti u finansijskom poslovanju političkih partija nijednim propisom nije definisano šta je sljedeći korak nakon što DRI uradi reviziju partijskih izvještaja i da preporuke. Na to je ukazao i sekretar Državne izborne komisije (DIK) Milisav Ćorić.

“DRI postupa po posebnom zakonu i DIK se tu ne može miješati. Nigdje nije definisano šta se dalje radi sa preporukama DRI”, kazao je Ćorić za CDT-a.

Ovakav pristup, nakon objavljivanja izvještaja o reviziji, pokazuje da ne postoji sistemsko djelovanje institucija kako bi se spriječile zloupotrebe u oblasti finansiranja partija. Uz to, nadležne institucije se pozivaju na nedovoljno precizna zakona rješenja i tako izbjegavaju dalje procesuiranje stranka kod kojih utvrde propuste. Kako bi se spriječila ovakva praksa, CDT smatra da se što prije kroz izmjene zakona moraju jasno precizirati uloge i nadležnosti DRI-a i DIK-a, kao i ko i kako reaguje u slučaju kršenja zakona.

Kosovo:

Politike partije bez plana izbornih trokova

INPO pretpostavlja da će troškovi političkih partija tokom kampanje za lokalne izbore 2013. godine biti veći od iznosa koji su partije do sada pominjale.

Finansiranje političkih partija je od presudne važnosti za demokratije u tranziciji kao što je Kosovo. Pravni osnov za finansiranje političkih partija na Kosovu, koji nažalost, partije ne primjenjuju, je unaprijeđen i čine ga dva ključna zakona: Zakon o opštim izborima koji uređuje finansiranje kampanje političkih partija i Zakon o finansiranju političkih partija koji uređuje redovno finansiranje političkih partija.

Na Kosovu, iznos javnog finansiranja političkih partija ne smije preći 0,34% državnog budžeta, što je predviđeno Zakonom o finansiranju političkih partija.¹ Dakle, vladajuća politička partija dobija najveći udio iz javnog fonda, ili takozvanog „demokratizacionog fonda“.

Na osnovu našeg iskustva kao i izvještaja glavnog revizora, političke partije na Kosovu su sklone tome da pravdaju samo troškove koji se odnose na sredstva iz državnog budžeta, a izbjegavaju izvještaje o donacijama kompanija i pojedinaca.

Međutim, pravi problem sa kojim se INPO nedavno suočio su troškovi političkih partija tokom izborne kampanje obzirom da partije sprovode brojne aktivnosti, uključujući mobilizaciju široke mase birača, odabir kandidata i oglašavanje. Tokom kampanje za nedavno održane lokalne izbore na Kosovu INPO je posjetio sve političke partije i obavio polustrukturirane

intervjue s čelnicima izbornih štabova kako bi saznao da li su političke partije isplanirale troškove svojih kampanja, i da li su prijavile donacije u skladu sa zakonom, koji propisuje obavezu podnošenja finansijskih izvještaja za partije koje učestvuju na izborima. Iako partije imaju praksu da podnose svoje finansijske izvještaje, tokom izborne kampanje sklone su da rashode prikažu u manjem iznosu prijavljivanjem manjih zarada, troškova, nižih zakupnina i troškova oglašavanja, kao što su plakati i TV reklame.

Naše nedavno sprovedeno istraživanje o finansijama političkih partija u jugoistočnom dijelu Kosova za lokalne izbore ukazalo je na brojne nepravilnosti. **Prije svega, partije nijesu predstavile nikakav plan izbornih troškova. Jedina stvar koju su isplanirale je kako i u koju svrhu potrošiti novac koji dobijaju iz državnog budžeta. Većina političkih partija ne posjeduje fakture za troškove ispod 100EUR. Takozvana politička partija Alenca za Lipljanu (Građanska inicijativa) je jedina politička partija na području Ferizaja (Uroševac) koja posjeduje fakture za troškove ispod 100EUR.**

Sve političke partije su prijavile prihod od članarine a neke su prijavile i donacije od fizičkih lica i donacije u vidu usluga kao npr. besplatno korišćenje bilborda, ali nijesu mogle da otkriju imena donatora jer oni ne žele da se njihovo ime pominje. Partije nijesu bile u mogućnosti da nam dostave čak ni spisak već napravljenih troškova tokom dvije nedelje kampanje.

¹ Zakon br. 03/L-174 o finansiranju političkih partija, član 7.3

Novac i politika

Regionalno zakonodavstvo, praksa i iskustvo

INPO zaključuje da će troškovi političkih partija tokom kampanje za lokalne izbore 2013. godine biti veći od iznosa koji su političke partije do sada pominjale. S obzirom da su političke partije na Kosovu dužne da dostave svoje finansijske izvještaje tokom izbornih kampanja i, pored toga, da dostave i godišnje finansijske izvještaje u kojima navode sve finansijske aktivnosti tokom godine, INPO će uraditi uporednu analizu izvještaja i provjeriti sve nedosljednosti.

Makedonija: Izmjene i dopune Izbornog zakonika

Izborna reforma je jedan od segmenata Dijaloga o pristupanju na visokom nivou s Evropskom komisijom koji čini neku vrstu zamjene za pregovarački proces koji ne može otpočeti zbog neriješenog pitanja imena sa Grčkom. Uspostavljena je radna grupa u okviru Ministarstva pravde sa zadatkom da pripremi nacrt zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakonika. Radnu grupu su činili predstavnici relevantnih državnih institucija, uključujući i predstavnike NVO MOST.

Cilj izmjena i dopuna je implementacija preporuka OEBSa (Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju)/ODIHRa (Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava) iz izvještaja za izbore 2011. i 2013. godine. U nastavku su predložene odredbe koje se odnose na finansiranje izborne kampanje:

- Krediti banaka su sada navedeni kao jedan od legitimnih izvora za finansiranje kampanje. Ovo je predloženo jer je 2011. godine glavna opoziciona partija (SDSM) koristila bankarski kredit u svrhu finansiranja svoje kampanje, a Izborni zakonik ne navodi da li je to dozvoljeno ili ne, pa su pravni stručnjaci imali različita mišljenja o ovom pitanju. Iako će se ovo pitanje sada razjasniti, nameće se još jedno: ako se rate kredita plaćaju nakon završetka izbora (a to je najvjerovatnije slučaj), onda bi trebalo dodati još jednu odredbu kojom će se omogućiti finansiranje kampanje sa opšteg računa partije, jer će račun za izbornu kampanju biti zatvoren.
- Jedna od preporuka je bila da se promijeni

priroda ograničenja za donacije od strane pravnih lica. U 2011. godini, to ograničenje je promijenjeno sa 20.000€ na 5% godišnjeg prihoda kompanije. Nova odredba propisuje ograničenje od 30.000€ za pravna lica i u skladu je s međunarodnim standardima.

- Izmjenama i dopunama iz 2012. godine odredbe koje se odnose na bankovni račun za izbornu kampanju su izmijenjene i sada ne postoji rok za zatvaranje bankovnog računa, što ostavlja mjesta za zloupotrebe kada je u pitanju finansiranje izbora. Nova odredba propisuje zatvaranje računa zajedno s podnošenjem konačnog finansijskog izvještaja za kampanju.

Postojao je i prijedlog da se unese odredba kojom će se zabraniti medijima da daju popuste političkim partijama za plaćeno političko oglašavanje. Prema postojećim zakonskim propisima mediji su dužni da objave cjenovnik oglašavanja i on se ne može mijenjati u toku izborne kampanje. Mediji su takođe obavezni da obezbijede ravnopravno predstavljanje svih političkih subjekata. Međutim, u stvarnosti neki mediji daju popuste do 90% samo jednoj političkoj partiji, dok ostale partije moraju da plate redovnu cijenu. Jasno je da ova odredba dovodi u pitanje svrhu objavljivanja cjenovnika i narušava pravo na pravičan pristup plaćenom političkom predstavljanju. Međutim, Ministarstvo pravde to nije prihvatilo.

Nacrt zakona još uvijek nije dostavljen Parlamentu, tako da ćemo morati sačekati i vidjeti da li će predložene odredbe postati dio Izbornog zakonika.

Novac i politika

Regionalno zakonodavstvo, praksa i iskustvo

Srbija: Borba protiv korupcije u izveštaju EK o napretku Srbije za 2013. godinu

Izveštaj Evropske komisije o napretku Srbije posvećuje veliku pažnju borbi protiv korupcije, uočavajući pozitivne pomake, ali istovremeno ukazujući na nedostatke koji moraju da budu otklonjeni u toj oblasti. U izveštaju se veliki značaj pridaje temeljnoj kontroli izveštaja o finansiranju kampanje, ispitivanju tačnosti imovinskih izveštaja funkcionera, rešavanju sukoba interesa i sprovođenju planova integriteta.

Positivne ocene odnose se na usvajanje strateških dokumenata u borbi protiv korupcije kao što su Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije za period od 2013. do 2018. godine i Akcioni plan za njeno sprovođenje sa konstatacijom da je nastavljeno sa primenom preporuka Grupe država protiv korupcije (GREKO). Istrage u predmetima korupcije su intenzivirane. Nastavljen je rad Agencije za borbu protiv korupcije, uglavnom u vezi sa kontrolom finansiranja političkih stranaka. Agencija je unapredila metodologiju ispitivanja podataka iz određenih izjava o imovini javnih funkcionera. Promene u metodologiji su uvele obavezan korak u kojem se zahteva provera i upoređivanje podataka koji su sadržani u izjavi o imovini i prihodima sa podacima kojima raspolažu: Ministarstvo unutrašnjih poslova, Poreska uprava, Agencija za privredne registre i Republički geodetski zavod. Rezultati aktivnosti Agencije ogledaju se u povećanom broju podnetih prekršajnih i krivičnih prijava protiv funkcionera koji nisu podneli izveštaje o imovini i prihodima u zakonom propisanom roku ili su dali lažne podatke o imovini u nameri da ih prikriju. Pokrenuti su prekršajni postupci na osnovu nenamenskog trošenja sredstava, neblagovremenog podnošenja godišnjeg finansijskog izveštaja i nepodnošenja izveštaja o finansiranju izborne kampanje.

Sa druge strane, pored snažne političke poruke o „nultoj toleranciji“ na korupciju i pozitivnih pomaka u borbi protiv korupcije, koji su izneti u izveštaju, Evropska komisija je ukazala na nedostatke koji moraju biti unapređeni u određenim oblastima, pre svega onim koji se odnose na poboljšanje sprovođenja pravnog okvira i efikasnost institucija nadležnih za borbu protiv korupcije. Ističe se da je neophodno unaprediti proaktivno delovanje policije i tužilaštva i doći do pravnosnažnih presuda, posebno u oblasti zloupotrebe javnih resursa uključujući i slučajeve visoke korupcije.

Pravosuđe mora postepeno izgraditi solidan učinak u presudama, posebno u slučajevima zloupotrebe

javnih sredstava. EK takođe konstatuje „mogućnost političkog uticaja“ prilikom izbora i razrešenja nosilaca pravosudnih funkcija i ukazuje na nedovoljnu primenu sistema odgovornosti.

Agencija za borbu protiv korupcije treba u potpunosti da iskoristi svoje kapacitete, naročito uvođenjem strožijih provera finansiranja izbornih kampanja. Otkrivanje i rešavanje sukoba interesa ostaje u ranoj fazi, jer iako je obrađeno više predmeta nego ikada, samo nekoliko prijava je podneto u toku perioda izveštavanja. Organi za primenu zakona moraju da steknu stručnost, posebno u finansijskim istragama, i da postanu proaktivniji.

Efikasan i sveobuhvatan pravni okvir za zaštitu uzbunjivača ne postoji. U izveštaju EK su izostali komentari po pitanju procesa izrade Zakona o zaštiti uzbunjivača.

Reformu državne uprave i dalje ometa nedostatak jasnih upravljačkih i koordinacionih struktura. Zapošljavanje, posebno sa pozicije visokog i srednjeg nivoa rukovođenja je zabrinjavajući problem, pošto je njegov znatan procenat sproveden putem netransparentnih postupaka i uz direktan uticaj političkih stranaka. Zapošljavanje i napredovanje moraju biti dodatno reformisani i razvijeni da bi se postigao transparentan sistem zapošljavanja državnih službenika na osnovu zasluga.

EK posebno ukazuje na oblasti u kojima je potrebno osnažiti nadzor - javna preduzeća, privatizacija, javni rashodi. EK iznosi pozitivno mišljenje na polju javnih nabavki koji je donela primena novog Zakona i izvršeno usaglašavanje zakonodavstva s pravnim tekovinama EU, ali ukazuje na nedostatak kapaciteta u ovoj oblasti, posebno kod Uprave za javne nabavke.

Narodna skupština i Vlada treba da razviju proaktivniji pristup u razmatranju i praćenju preporuka nezavisnih regulatornih tela. Srbija još uvek nije usvojila izmene u vezi sa izbornim okvirom kao što je preporučio OEBS/ODIHR. Polovina državnih organa koji imaju obavezu da izrade planove integriteta nisu ispunili tu obavezu, za šta nije predviđena bilo kakva zakonska sankcija.

EK ukazuje na glavne probleme u medijskoj sferi i primeni medijske strategije. Transparentnost vlasništva nad medijima i finansiranje ovog sektora i dalje zahtevaju sveobuhvatnu analizu, posebno u vezi sa direktnim državnim finansiranjem.

Novac i politika

Regionalno zakonodavstvo, praksa i iskustvo

Hrvatska: "Velike ribe" ne smiju proći nekažnjeno

Prekršajni sudovi izrekli su gotovo 200 osuđujućih presuda protiv stranaka, nezavisnih zastupnika i nezavisnih članova lokalnih tijela koji su 2011. prekršili Zakon o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe, izvijestilo je Državno odvjetništvo na internetskim stranicama.

Udruga GONG ocijenila je pozitivnim što se pokreću postupci protiv izbornih sudionika, ali smatraju da se ne smije dogoditi da budu pokrenuti samo protiv nezavisnih vijećnika ili manjih stranaka koji nisu namjerno kršili zakon, možda iz neznanja, dok se "velike ribe" zbog težih povreda izvuku i prođu nekažnjeno.

Iako je SDP za relativno blaži prekršaj kašnjenja objave godišnjeg financijskog izvještaja u travnju kažnjen tromjesečnim gubitkom prava redovitog financiranja iz proračuna riječ je, napominju u GONG-u, o administrativnoj, a ne sudskoj kazni.

Zbog prekršaja vezanih uz godišnje financijske izvještaje za 2011. odvjetništvo je zaprimilo 966 predmeta od Državnog ureda za reviziju (DUR), dok je povodom obavijesti Državnog izbornog povjerenstva (DIP) osnovano 117 predmeta.

Općinska državna odvjetništva su na prekršajnim sudovima, temeljem obavijesti DUR-a, pokrenula 885 postupaka, od kojih je 197 završilo osuđujućim presudama. Odvjetništva su obavijestila Državni ured za reviziju o nepokretanju postupaka u 37 predmeta, dok su u ostalim predmetima izvidi u tijeku.

Više transparentnosti - manje korupcije

Povodom obavijesti DIP-a, državna odvjetništva su na prekršajnim sudovima pokrenula 103 postupka, a sudovi su donijeli dvije osuđujuće presude. Odvjetništva su obavijestila Državno izborno povjerenstvo o nepokretanju postupaka u osam predmeta, dok su u ostalim predmetima izvidi u tijeku.

Pokretanje postupka, po mišljenju GONG-a, može ukazivati na početak snažnije provedbe zakona te samim tim i na više transparentnosti i manjem prostoru za korupciju.

Drže, međutim da će pravi test provedbe zakona biti nadzor financiranja izborne promidžbe za lokalne izbore koja je, po njihovoj procjeni dosad obilovala primjerima netransparentnosti financiranja izborne kampanje i kažnjavanjem stranaka i kandidata koji su sustavno kršili zakon i nisu pokazali vjerodostojne izvještaje.

GONG zaključuje kako treba dodatno raditi i na jačanju kapaciteta DIP-a koji provodi nadzor, ali i edukaciji političkih stranaka i nezavisnih kandidata o novom zakonu. Drže da i dalje ima prostora za poboljšanje zakona pojednostavljanjem procedura financijskog izvještavanja radi učinkovitijeg nadzora.

Izvor: Hina (www.hina.hr)

